

Wystawa czasowa „Dziady śmigustne - tradycja wiosennego kołędowania”

Dziady śmigustne to rodzaj wiosennego kołędowania. Jest to dawna, ważna tradycja cyklu dorocznego. Obrzęd ten na przełomie XIX/XX w. był powszechnie kultywowany w wielu wsiach południowej Małopolski (w najbliższej okolicy m.in. Lubomierz, Dobra, Stróża (w pow. limanowskim), Chyszówki, Szczyrzyc, Skrzydlina, Jodłownik, Jurków, Półrzeczki, Porąbka, Kasina Wielka, Gruszowiec, Wierzbanowa i Wiśniowa). Ten archaiczny zwyczaj spotykany był również u innych grup etnograficznych m.in. u Górali Sądeckich w Szczawie i Kamienicy znany pod nazwą *turkoce*, a także we wsiach powiatu bocheńskiego.

Wystawa czasowa jest realizowana przez Muzeum im. Władysława Orkana w Rabce-Zdroju w ramach projektu naukowo-wystawienniczego, pt. „Dziady śmigustne – tradycja wiosennego kołędowania”.

Powstała z potrzeby zrozumienia dawnego obrzędu, który stanowił niegdyś element złożonego systemu wierzeń. Z potrzeby odkrycia sensu tych praktyk obrzędowych. Zwyczaj dziadów śmigustnych jest bowiem swoistym fenomenem kultury tradycyjnej, który w niemal niezminionej formie przetrwał do naszych czasów. Chcemy Wam go opowiedzieć, ukazać w jego codziennym kontekście, zachować, zabezpieczyć jako swoisty skarb – nasze wspólne dziedzictwo.

Na wystawie prezentujemy stroje i akcesoria *śmiguśnioków* wypożyczone od grupy obrzędowej z Dobrej, Gminnego Ośrodka Kultury w Dobrej, stroje z kolekcji Muzeum im. Władysława Orkana, materiały z badań terenowych, Fotografie archiwalne z Muzeum Etnograficznego im. Seweryna Udzieli w Krakowie, Gminnego Ośrodka Kultury w Dobrej, oraz naszego Muzeum.

Prezentujemy również materiał audio-wideo dokumentujący tradycję wiosennego kołędowania i pokaz wykonywania elementów stroju dziada śmigustnego. Ponadto Muzeum wydało bogato ilustrowany katalog do wystawy, który udostępniamy zwiedzającym zarówno w wersji papierowej jak i za pośrednictwem sieci. W ramach projektu powstał także film-pokaz; pt. „Przychodzili, przychodzili... rzecz o dziadach śmigustnych z Dobrej” ilustrujący naszą wystawę.

O dziadach z Dobrej pisał Jan Bujak na łamach poczytnego „Przekroju” w 1972 r.: „To obrzęd niezwykły i tajemniczy. Niełatwo dotrzeć do tych, którzy biorą w nim udział. Kryją ich ciemności nocy i potworne przebrania. Na twarzach noszą maski z czarnej skóry baraniej z wyciętymi otworami na oczy i usta. Na głowach mają dziwne słomiane kołpaki z trzema warkoczami. Torsy, nogi i ręce okrywają jakby pancerze ze słomy. Gdy pierwszy promień słońca padnie na ziemię znikają nie wiadomo gdzie.”

Niniejszą wystawę dedykujemy pamięci prof. Leopolda Węgrzynowicza, zasłużonego nauczyciela i badacza kultury tradycyjnej regionu, który jako pierwszy dostrzegł potrzebę badania tradycji dziadów śmigustnych we wsi Dobra.

Koncepcja i aranżacja wystawy: Małgorzata Wójtowicz-Wierzbicka i Natalia Klęsk

Partnerem w realizacji projektu jest Gminny Ośrodek Kultury w Dobrej.

DZIADY ŚMIGUSTNE

tradycja wiosennego kolędowania

Wystawa czynna
w godzinach
otwarcia Muzeum

Muzeum
im. Władysława Orkana,
ul. Orkana 2
Rabka-Zdrój

lipiec-wrzesień 2021

MUZEUM
im. Władysława
ORKANA
w Rabce-Zdroju

85 lat
MUZEUM
im. Władysława
ORKANA
w Rabce-Zdroju

Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Dofinansowano ze środków Ministra
Kultury, Dziedzictwa Narodowego
i Sportu w ramach programu
Narodowego Centrum Kultury
„EtnoPolska 2021”

partner projektu:

patronat medialny:

